

סימן ג

בגדר מגיפה

א

בהגדרת הדברים

הכלים והאחרונים בשו"ע שיכתוב
שהלכות אלה נוהגות רק כאשר יש ג'
מתים בג' ימים. או לכה"פ יפנה להמבואר
בסימן תקע"ו.

ונראה ברור מזה דשני דינים יש כאן,
ולא הרי זה כהרי זה. ואף שאין
גוזרין תענית על הציבור א"כ יצאו ג'
מתים בג' ימים מחמש מאות רגלי, בכל
הנוגע למניעת הסכנה, כל שמדובר
במחלה מדבקת שרבים חולים בה ויש אף
שמתים ממנה, דבר היא, ויש לנהוג
בכללי הזהירות דהיינו להסתגר בבתי או
לברוח מן העיר, וכך גם בשאר כללי
הזהירות שנקבעו לאורך הדורות (ועיין
לעיל סימן א').

ב. באמת נראה, דבמגיפת הקורונה
מעיקר הדין צריך היה אף לגזור
תענית על הציבור ואינה דומה לדין דבר
שבעינן בה ג' מתים בג' ימים.

דהנה שני סעיפים יש בענין זה
בהלכות תעניות.

הנה ראיתי מי שכתב דכל שאין ג' בני
אדם מתוך חמש מאות מתים בג'
ימים יום אחר יום, אין כאן דין מגיפה
וכמבואר בשו"ע (או"ח תקע"ו ס"ב) ומקורו
בתענית (כ"א ע"א), וכיון שבמגיפה זו ב"ה
רחוקים אנו מנתונים אלה אין כאן דין
מגיפה לגבי כל כללי הזהירות וכל
החומרות שבדברי הפוסקים.

וטעות היא זו מחדא ותרי טעמי:

א. נראה ברור ופשוט דעד כאן לא אמרו
הלכה זו דג' מתים בג' ימים אלא
לענין לגזור תענית על הציבור, אבל לגבי
כללי הזהירות כל שמדובר במחלה
מדבקת שרבים חולים בה ומתים ממנה,
מגיפה היא.

דהלא לא מצינו הלכה זו אלא במסכת
תענית ובסימן תקע"ו בענין
מתעניין ומתריעין, אבל בב"ק (ס' ע"ב) שם
אמרו חז"ל שבשעת מגיפה יש להסתגר
בבית, וביו"ד (קט"ז ס"ה) שם כתב הרמ"א
שבשעת מגיפה יש לברוח מן העיר, לא
מצינו לאחד ממפרשי הש"ס או מנושאי

מחדר שנינו (סימן תקע"ו ס"ב):

"וכן על הדבר, איזהו דבר עיר שיש בה ת"ק רגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר, יצאו ביום א' או בד' ימים אין זה דבר היו בה אלף ויצאו ממנו ששה מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר, יצאו ביום אחד או בארבעה ימים אין זה דבר וכן לפי חשבון זה ואין הנשים והקטנים וזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה".

ומאידך איתא (סעיף ה'):

"וכן מתענין על החולאים. כיצד הרי שירד חולי אחד לאנשים הרבה באותה העיר כגון אסכרה פירוש חולי סוגר הגרון מענין ויסכרו מעינות תהום, או חרחור וכיוצא בהם, והיו מתים מאותו חולי, הרי זה צרת צבור וגוזרין עליה תענית ומתריעין וכן חכוך לח הרי הוא כשחין פורח ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עליו אבל חכוך יבש צועקים עליו בלבד. הגה: ובאלו חולאים אינן צריכין שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו בדבר שהוא בא מכח שינוי אויר אלא מתענים ומתריעים על אלו החולאים מיד".

הרי לן מפורש דכאשר מדובר במחלה ידועה כגון אסכרה וחרחור כל שהרבה אנשים נדבקים ויש שמתיים מן

המחלה אף שלא מתו ג' אנשים בג' ימים גוזרין תענית על הציבור. וביאור הדברים כתב בבית יוסף בדבר מתים אנשים מבלי שנדע מה טיב המחלה שממנה מתים, וכל שנדע אינו אלא שיש עיפוש וקלקול באויר שגורם מות, ובזה בעינין ג' מתים בג' ימים, דאל"כ תולין את המות בגורמים שונים ובמחלות שונות ולא מחזקין דבר, אבל כשמתים ממחלה ידועה גוזרין תענית בכל ענין.

ובמשנה ברורה (שם סק"ח) כתב ג' שיטות בענין אסכרה וכדו'.

לדעת הריטב"א צריך עכ"פ שימותו ג' אנשים, אלא שלא צריך בימים רצופים (וה"ה של"צ מתוך חמש מאות רגלי), לדעת הלח"מ צריך שימותו שני אנשים. ומדברי הב"י דקדק המשנ"ב שבמות אדם אחד סגי לגזור תענית.

ומ"מ נראה דמגיפת הקורונה דומה לאסכרה ושאר החולאים, דהלא מדובר במחלה ידועה ומוכרת והבדיקות קובעות בבירור מי נדבק בה, וכיון שעשרות מיליונים נדבקו במחלה ברחבי העולם ומעל מיליון וחצי אנשים מתו בה, וגם בקרב היהודים מתו אלפים רבים ברחבי העולם, מעיקר הדין היה ראוי לגזור תענית, אלא שכבר כתב המגן אברהם (תקע"ו סק"ב) שהאידנא אין מתענין בשעת מגיפה. ואף שכתבתי בתשובה (עיין לקמן סימן ע"ט), דאין לבטל

מנחת

עניני פיקוח נפש

אשר

כט

התענית בת"ב וביוה"כ בזמן הקורונה
מ"מ לגזור תענית על הציבור משום
מגיפה אין להתעלם מדברי המג"א.
ומטעם זה אין אני משתדל להביא לידי
תענית ציבור, אך מ"מ נראה דאף אם
באנו לדמות נידון דידן להמבואר בסימן
תקע"ו (אשר לדעתי אין הדמיון עולה
יפה כנ"ל) נראה דיש לגזור תענית
במגיפה זו, וק"ו שיש לנהוג בכל חומר
הענין במניעת התפשטות המגיפה.

ובשו"ת חות יאיר (סימן קצ"ז) כתב
לחלק בין דבר שבו מתו
אנשים ללא סיבה ידועה ומשו"כ בעינן
בה ג' מתים מתוך ת"ק רגלי, משא"כ
מגיפה שענינו מחלה ידועה, ועי"ש
שהביא מחכ"א דבאמת דבר ומגיפה דבר

אחד המה, אלא שהמגיפה היא כאשר
הדבר קשה ורבים מתים בה, עי"ש.

אך לול"ד היה נראה שענין אחד הם
ולשונות מתחלפים.

ובשו"ת דברי מלכיאל (ח"ב סימן ד') גם
הוא חילק בין דבר שבו אין
סיבה ידועה למות האנשים ובין מחלת
החולירע דכיון דידעינן על מהות המחלה,
די בכך שרבים חולים בה כדי להחזיקה
כמגיפה, עי"ש.

אך מ"מ ברור כשמש שבמגיפת הקורונה
יש להשתדל בכל עוז בשמירת כל
אמצעי הזהירות, כמבואר.

כ"ז ברור ופשוט לענ"ד.